

قاعده اذا تعذرت الحقيقة

قاعده «اذا تعذرت الحقيقة»، **قاعده عقلایی** ترجیح معنای مجازی نزدیک تر به **معنای حقیقی** است.

فهرست مندرجات

- ۱ - تعریف
- ۱.۱ - مثال
- ۲ - دو معنای مجازی نقض
- ۳ - نظر شیخ انصاری
- ۴ - پانویس
- ۵ - منبع

تعریف

قاعده «اذا تعذرت الحقيقة فاقرب المجازات اولی» از قواعد عقلایی است که **عرف عقلا** در **محاورات** خود به آن تمسک می‌نمایند و به این معنا است که اگر در موردی، اراده معنای حقیقی از لفظ متعذر باشد، و آن لفظ دارای معنای مجازی متعددی باشد ولی معلوم نباشد که در کدام یک از معانی استعمال شده است، باید «اقترب المجازات الی الواقع» یعنی نزدیک‌ترین **معنای مجازی** به معنای حقیقی را برگزید.

← مثال

برای مثال، در **روایات** باب **استصحاب** آمده است: «لا تنقض الیقین بالشک؛ یقین را با شک نقض نکن»، چون معنای حقیقی نقض، باز کردن و جدا کردن اجزای چیزی است که محکم به هم متصل می‌باشند و از آن جا که **یقین** چیزی نیست که دارای **هیئت اتصالی** باشد تا بتوان استحکام آن را **نقض** نمود، اراده معنای حقیقی نقض متعذر است و «لا تنقض» در معنای مجازی استعمال شده است.

دو معنای مجازی نقض

نقض، در محل بحث، دارای دو معنای مجازی است:
۱. معنای مجازی اقرب) یعنی رفع امر ثابت و مستحکمی که اقتضای ثبوت دارد، مانند: **زوجیت دایمی** و **ملکیت** که در آنها استعداد و اقتضای بقا وجود دارد، مگر این که برای مثال، طلاق محقق شده و سبب از بین رفتن علقه **زوجیت** گردد.
۲. معنای مجازی ابعده: یعنی **مطلق** رفع ید از چیزی و ترک **عمل** به آن، هر چند اقتضای **ثبوت** نیز نداشته باشد، مانند: **زوجیت غیر دایم**.

نظر شیخ انصاری

مرحوم «**شیخ انصاری**» می‌گوید: معنای مجازی اول به معنای حقیقی اقرب نزدیک تر و مناسب تر است، سپس نتیجه می‌گیرد که استصحاب در صورتی **حجت** است که متیقن، **اقتضا** و **استعداد** بقا را داشته باشد و در **رافع** شک باشد. [۱][۲][۳][۴][۵][۶]

پانویس

۱. ↑ کفایة الاصول، آخوند خراسانی، مجد کاظم بن حسین، ص ۳۹۰ و ۳۹۱.
۲. ↑ فرائد الاصول، انصاری، مرتضی بن مجد امین، ج ۲، ص ۴۶۰.
۳. ↑ فرائد الاصول، انصاری، مرتضی بن مجد امین، ج ۲، ص ۵۷۴.
۴. ↑ منتهی الدرایة فی توضیح الکفایة، جزایری، مجدجعفر، ج ۷، ص ۱۰۶.
۵. ↑ تحریر الفصول، ذهنی تهرانی، مجد جواد، ج ۵، ص (۸۳۴-۸۳۵).
۶. ↑ کفایة الاصول، فاضل لنگرانی، مجد، ج ۵، ص (۲۴۸-۲۵۵).

